

İNFORMASIYA CƏMIYYƏTİNDƏN BİLİK CƏMIYYƏTİNƏ KEÇİD NƏZƏRİYYƏSİ

MÜSLÜM NƏZƏROV

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
Fəlsəfə elmləri doktoru, dosent

E-mail: muslimnazarov@mail.ru

Müasir cəmiyyətdə baş verən dəyişikliklər daha çox informasiyanın ümumən dünyada və konkret olaraq cəmiyyətin hər bir üzvünün həyatında rolunun dəyişməsi ilə bağlıdır. Yeni informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının yaranması, iqtisadiyyatın informasiya məhsullarının və xidmətlərinin istehsalına yönəldilməsi, sosial həyatda daim informasiya əldə etmək ehtiyacı - bütün bunlar tədqiqatçıları cəmiyyətin informasiyalaşdırılması prosesini öyrənməyə sövq etmişdir.

Son illərdə "biliyə əsaslanan" termini müasir dünyanın bir çox reallıqlarının spesifik xüsusiyyətlərini şərh etmək üçün bir növ yeni kateqoriya kimi müxtəlif kontekstlərdə getdikcə daha çox istifadə olunur, eləcə də bir neçə açıq problemlərin həlli üçün bir paradigmadır. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, bu ifadə çox vaxt tətbiq olunduğu konkret sahədən asılı olaraq aydın məna kəsb etmir və bu ifadənin olub-olmamasından asılı olaraq müxtəlif məqsəd və əsaslandırma da nəzərə almaq lazımdır.

Doğrudan da, əgər biz "biliyə əsaslanan"ı ən bəzər və ümumi mənada götürsək və onu insanların hərəkətlərinə və ya sosial reallıqlara şamil etsək, onda bu ifadə müvafiq biliklər haqqında dəqiq məlumatlara, onun haqqında sağlam biliyə əsaslanmaq faktını ifadə edə biləcək

Dünyanın əksər inkişaf etmiş ölkələrində qısa müddət ərzində formalaşan informasiya cəmiyyəti özündən əvvəlki anlayışların uzaqgörənliyi şəraitində yaranmışdır. Dünyadakı elm adamları yarım əsrdən çox bir müddətdə sənaye dövrünü əvəzləyən ictimai-iqtisadi forma konsepsiyasını formalaşdırmaq, müəyyənləşdirmək və öz adlarını verməyə çalışırlar. Qərb nəşrlərində bu tip cəmiyyət günümüzdə "Bilik Cəmiyyəti" - "biliyə əsaslanan cəmiyyət" adlanır və ya "informasiya cəmiyyəti" ifadəsindən istifadə edilir. Bəzi tədqiqatçılar, ən dəyərli və səmərəli mənbənin informasiya olduğu postindustrial cəmiyyət anlayışının yaradılmasına dair iki yanaşma haqqında mübahisə edirlər. Əsas informasiya və bilik anlayışları, "bilik cəmiyyəti" və "informasiya cəmiyyəti" kateqoriyalarının fərqlərini müəyyənləşdirən meyar-

lar kimi istifadə olunur.

Z.Bjezinski, D.Bell və O.Toftler, J.Masuda, T.Stoner, R.Katz və başqaları kimi bir çox alimlər əsərlərində texnoloji və ya texnetronik cəmiyyətin meydana gəlməsini araşdıraraq müasir cəmiyyəti "informasiya cəmiyyəti", "bilik cəmiyyəti" və ya "bilik-dəyər cəmiyyəti" olaraq təyin etdilər [2,s.412].

Gələcək informasiya cəmiyyətinin xüsusiyyətlərinin araşdırılması XX əsr tarixində cəmiyyətin inkişafı üçün çox dəqiq rəhbər rolunu oynamışdır. İnformasiya cəmiyyəti formalaşma prosesində sənaye cəmiyyəti ilə müqayisədə bir çox üstünlüklər kəşf etdi, lakin eyni zamanda, şəxsiyyətə qeyri-müəyyən təsir göstərərək, çoxsaylı riskləri daşıyırdı: globallaşma, ənənəvi dəyərlərin itirilməsi, rəqəmsal bərabərsizliyin yaranması və s.

Hesab etmək olar ki, informasiya cəmiyyəti, post-sənaye cəmiyyəti və bilik cəmiyyəti anlayışları yaxındır: informasiya cəmiyyəti, postindustrial cəmiyyət və bilik cəmiyyəti arasında keçilməz maneələr yoxdur və onlar arasında ciddi sərhəd xətti çəkmək olmaz. Beləliklə, 1990-cı illərdə. A.İ.Rakitov biliyə əsaslanan cəmiyyət və informasiya cəmiyyəti ideyasının "gücləndirilmiş versiyası" kimi nəzərdən keçirməyi təklif edir [6,s.84].

P. Druker informasiya cəmiyyətini yeni tipli cəmiyyətdən ayırmağa çalışmış, bilik iqtisadiyyatının meydana çıxmasını qeyd etmişdir ki, bunu bilik işçilərinin, tədqiqatçıların, alimlərin, menecerlərin, eləcə də onların iqtisadi rolunun artması sübut edir. Müasir cəmiyyətin əsas ziddiyyəti, onun hesab etdiyi kimi, əmək və kapital arasında deyil, intellektual məhsulun yaradıcıları ilə onu iqtisadi münasibətlər sferasında tətbiq edənlər arasındadır.

Əslində, bilik cəmiyyəti anlayışını ilk dəfə 1969-cu ildə professor P.Druker tərəfindən istifadə edilmiş və 1990-cı illərdən ədəbiyyatda öyrənilən cəmiyyət anlayışının sinonimi kimi geniş yayılmışdır [8,s.269].

"Bilik cəmiyyətləri" termini müxtəlif dövrlərdə F.Maçlup, N.Ştehr, Q.Behman tərəfindən istifadə edilmişdir. Tədqiqatçılar "biliyə əsaslanan cəmiyyət" termininin dəqiq ekvivalentini axtararaq, onu

informasiya cəmiyyəti konsepsiyasının təkmlil variantı hesab edərək, biliyin xüsusi rolunu informasiyanın ən qiymətli forması kimi müəyyənləşdirirlər. Bu halda iqtisadi inkişafın əsas amili kimi biliyin rolu göstərilir, lakin fərdin adaptasiyası və müstəqilliyi şərti kimi ömürboyu təhsilin vacibliyi vurğulanır. Bilik cəmiyyəti konsepsiyası Qərb ziyalılarının təcrübəsi üzərində informasiya cəmiyyətinin tənqidi düşünmə nəticəsində yaranmışdır. XX əsrin ikinci yarısında başlayan informasiya cəmiyyəti konsepsiyasının intensiv inkişafı müasir sosial reallığı dərk etmək üçün qeyri-adekvat olması səbəbindən hazırda nəzərdən keçirilir. İnformasiya anlayışının özü tənqiddə məruz qalır, onun dekonstruksiyası müasir cəmiyyətin xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirməyə və buna görə də konseptuallaşdırmanın təsirli vasitəsi olmayan yüksək nizamlı konsepsiya-abstraksiya kimi həyata keçirilir. İnformasiya cəmiyyətinin mahiyyətini yalnız texniki nizamın nailiyyətlərinə endirən dar texnoloji determinizm məntiqi də rədd edilir, bu zaman informasiya texnologiyaları və kommunikasiyalar sahəsində inqilab informasiya cəmiyyətinin tam xarakteristikası ictimai quruluşun yeganə mümkün forması kimi şərh edilir.

İnformasiya cəmiyyətindən bilik cəmiyyətinə keçidi onların qarşılıqlı əlaqədə sosial dəyişikliklər nöqtəyi-nəzərindən tarixi perspektivdə yerləşdirməyə cəhd edilir. Konseptual sosial-fəlsəfi çatışmazlıq və nəzəri çətinliklər də var, çünki informasiya cəmiyyəti və bilik cəmiyyəti anlayışlarının arxasında mücərrəd obyektlərin inkişaf etmiş toplusuna və tanınmış elmi statusa malik olan müəyyən edilmiş nəzəriyyələr yoxdur. Terminoloji improvizasiya və anlayışların situasiya istifadəsi şəraitində həm informasiya cəmiyyətinin, həm də bilik cəmiyyətinin sosial strukturlarının ayrı-ayrı aspektlərinin analitikasının praktikasi formalaşır. Müqayisəli təhlil üçün etibarlı markerin olmaması informasiya cəmiyyətindən bilik cəmiyyətinə keçidin "istinad" nöqtələrini müəyyən etməyə kömək edən ardıcıl nəzəri üfün olmaması ilə bağlıdır. Son onilliklərdə baş verən sosial dəyişikliklərin hərtərəfli təhlili olduğunu iddia edən sosioloji, futuroloji, fəlsəfi və iqtisadi konsepsiyalar çərçivəsində toplanmış faktları, mövcud nöqtəyi-nəzərləri və aksiomaları sistemləşdirməyə imkan verən vahid strukturlaşma baxışının inkişafı mümkündür.

Bu baxımdan, YUNESKO-nun mövqeyi ardıcıl olaraq "informasiya cəmiyyətindən bilik cəmiyyət-

lərinə" keçidin zəruriliyinə diqqət yetirir. Bu, xüsusilə, YUNESKO-nun Dünya Hesabatının birinci fəslinin adıdır. Bilik cəmiyyətlərinə doğru, İnformasiya Cəmiyyəti üzrə Ümumdünya Sammitinin birinci (Cenevrə) mərhələsinin nəticələri nəzərə alınmaqla nəşr edilmişdir. Bu siyasət sənədində vurğulanır ki, "inkişaf etməkdə olan qlobal informasiya cəmiyyəti yalnız o zaman öz mənasını tapa bilər ki, o, daha yüksək və arzuolunan məqsədə - qlobal miqyasda bilik cəmiyyətinin yaradılmasına nail olmaq üçün alətlər çevrilsin və bu, informasiya cəmiyyətinin humanistləşdirilməsinə yol açar bilər [5].

İnformasiya cəmiyyətinin müasir inkişaf mərhələsinin səciyyəvi xüsusiyyəti cəmiyyətin inkişafında informasiyanın özünün deyil, biliyin onun forması kimi aparıcı rolunun tanınmasıdır ki, bu da yeni bir - " biliyə əsaslanan cəmiyyət" termininin yaranmasına səbəb oldu.

İnformasiya cəmiyyətinin və bilik cəmiyyətinin əsas proseslərinin təhlili onlar üçün bir sıra ümumi xüsusiyyətləri müəyyən etməyə imkan verir:

- informasiya və bilik cəmiyyətin inkişafının əsas hərəkətverici qüvvəsidir;
- informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı - yeni biliklər iqtisadiyyatının əsasıdır;
- istehsal və sosial texnologiyaların sürətli dəyişməsi;
- ömürboyu təhsil yeni tip cəmiyyətin üzvü üçün zəruri tələbdir;
- informasiya cəmiyyətində və bilik cəmiyyətində fərdin həyat keyfiyyəti informasiya bacarıqlarının inkişaf səviyyəsindən asılıdır.

"İnformasiya cəmiyyəti" və "bilik cəmiyyəti" ekvivalent anlayışlar deyil və onların işarə etdiyi hadisələr arasında müəyyən fərqlər var. YUNESKO-nun baş direktorunun müavini A.V.Xanın sözlərinə görə, "... informasiya cəmiyyəti anlayışı "texnoloji innovasiya" ideyası ilə bağlıdır, "bilik cəmiyyəti" anlayışı isə sosial, mədəni, iqtisadi, siyasi və transformasiyanın iqtisadi-hüquqi aspektləri...və baş verən dəyişikliklərin mürəkkəbliyini, dinamikliyini daha yaxşı əks etdirir" [7,s.22].

Beləliklə, bilik cəmiyyətinin əsasını təşkil edən, biliyə insani ölçü vermək üçün nəzərdə tutulmuş dəyərləri sadalayaq. Birincisi, mədəniyyətlərin homogenləşməsi prosesi, ardınca dünyanın bir çox regionlarında dillərin, mədəni ənənələrin yox olması dil müxtəlifliyinin qorunub saxlanmasını bilik cəmiyyətinin prioritetləri sırasına daxil edir. Çox-

dillilik təhsilin bütün səviyyələrində biliyə çıxışı asanlaşdırır. Fərq ondadır ki, kodlaşdırılmış bilik və formatlaşdırılmış məlumatla yanaşı, “canlı” biliyi-yerli (avtoxton), nou-hau, şifahi ənənələri, gündəlik bilikləri qoruyur və təbliğ edir. Müxtəlif fəaliyyət rejimlərinə tabe olan biliyin tamamlanması unikal düşüncə növlərini, onun idrak çevikliyini və dəyişkənliyini qorumağa imkan verir.

İkincisi, bilik cəmiyyəti tərcümənin dəyərini sivilizasiyalar, ölkələr və fərdlər arasında dialoq, qarşılıqlı anlaşma və harmoniya quran sosial-mədəni və linqvistik təcrübə kimi bəyan edir.

Üçüncüsü, öyrənən cəmiyyət olaraq bilik cəmiyyəti vahid informasiya cəmiyyəti ola bilməz. Bilik cəmiyyətinin dəyərini elan edən ikili təhsil kursu millətlərarası ünsiyyət dilləri ilə ana dilləri arasında balans yaradır.

Bilik cəmiyyətinin dərk edilməsi və qurulması ilə bağlı Qərbi təcrübəsinin qəbulu o şərtlə mümkündür ki, bu modelin əsaslandığı başa düşülsün. Xüsusi sivilizasiya paradigması, onun özəyini həyatın bütün hadisələrinə, o cümlədən informasiya supermagistralı bazarının liberallaşdırılmasına, onların universal xidmətinə, habelə demokratiyanın müşavirə (konsensual) formasına prosesual yanaşma təşkil edir. Qərbi modelinin qavranılması dövlət və bazar arasında əməkdaşlığa yönələn reallığın siyasi, iqtisadi, mədəni, demoqrafik, coğrafi xüsusiyyətlərini, ənənəvi paternalizm dəyərlərini, sosial transformasiyanın və sosial proseslərin informasiyalaşdırılmasının insular xarakterinin yavaş tempini nəzərə almaldır.

Bilik cəmiyyətini elmi mövqedən müəyyənləşdirmək üçün, ilk növbədə, onun xüsusiyyətlərini müəyyən etmək lazımdır. Beləliklə, belə bir cəmiyyətin xüsusiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir:

- informasiya cəmiyyəti birləşdirən əsas sosial dəyərlərdən biridir,
- getdikcə daha çox insan informasiya fəaliyyətinə cəlb olunur,
- informasiya böhranı problemi həll olundu, yeni informasiya təhlükəsizliyi ilə informasiya qıtlığı arasındakı ziddiyyət aradan qaldırıldı,
- informasiya-kommunikasiya texnologiyaları global xarakter alır və vahid informasiya məkanını formalaşdırır, bu texnologiyalardan elektron demokratiya və digərləri inkişaf edir.

Bununla belə, bilik cəmiyyəti bu sahəni təyin etmək üçün istifadə edilən yeganə termin deyil. Belə-

liklə, informasiyanın təriflərində elektron, rəqəmsal cəmiyyətlər də verilmişdir ki, onları aşağıdakı anlayışlar iyerarxiyasına endirmək olar:

1. İnformasiya cəmiyyəti - bilik cəmiyyətinin inkişafının ilk mərhələsi, informasiya insanın maddi fəaliyyətini, iqtisadi və digər prosesləri müəyyən edir;

2. Elektron cəmiyyət artıq əsas resursa çevrilmiş informasiyanın qəbulu, emal edilməsi, saxlanılması və ötürülməsi üçün informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə olunduğu növbəti mərhələdir;

3. Bilik cəmiyyəti verilənlərdən əldə edilən informasiyanın emal olunaraq biliyə çevrildiyi, yeni informasiyanın ictimai faydalı formaya çevrilməsi prosesinin başa çatdığı cəmiyyətdir;

4. Rəqəmsal cəmiyyət-insan üçün hələ də fiziki cəhətdən başa düşülməyən biliklərin əvvəlki mərhələdə toplanmış həcmənin səriştəli şəkildə idarə olunduğu, intellektual texnologiyalar vasitəsilə biliklərin müasir səviyyədə rahat formada çatdırıldığı cəmiyyətdir.

Beləliklə, yuxarıda qeyd olunan cəmiyyətlər ardıcıl mərhələlərdir, o zaman sonrakılar əvvəlki olmadan mövcud ola bilməz və müvafiq olaraq bütün xüsusiyyətlərini özündə cəmləşdirir.

Bilik cəmiyyəti dinamik inkişaf edən bir cəmiyyət kimi xarakterizə edilə bilər, keyfiyyətə orijinallığı aşağıdakı amillərin birləşməsinin təsiri ilə müəyyən edilir: 1. hər hansı bir sahədə uğurun şərti kimi biliyin rolunun geniş şəkildə dərk edilməsi. 2. yeni problemləri həll etmək, yeni məhsul və xidmət növləri yaratmaq üçün zəruri olan yeni biliklərə daimi ehtiyacın (müxtəlif səviyyəli sosial subyektlər arasında) olması; 3. bilik istehsalı və biliklərin ötürülməsi sistemlərinin səmərəli işləməsi; 4. bilik təklifinin və biliyə tələbatın qarşılıqlı stimullaşdırılması (təklif biliyə olan mövcud tələbi ödəməyə çalışır və tələbat yaradır); 5. maddi məhsul istehsalı və bilik istehsalı edən sistemlər kimi təşkilatlar və cəmiyyət daxilində səmərəli qarşılıqlı əlaqə.

Belə başa düşülür ki, bilik cəmiyyəti bilik iqtisadiyyatını nəzərdə tutur, lakin ona azalda bilməz. Yeni biliklərə ehtiyac təkcə iqtisadiyyatda deyil, həm də insan fəaliyyətinin bütün sahələrində mövcuddur. Biliyin istehsalı və ötürülməsi təkcə bazar kontekstində deyil, həm də onlardan kənar baş verir. Elmin, mədəniyyətin, təhsilin kommuniyallaşdırılması prosesləri reallıqdır, lakin bu proseslər belə sahələrin

yalnız müəyyən aspektlərinə və fraqmentlərinə təsir göstərir. Bilik cəmiyyətində istehsal olunan informasiya məhsullarının əhəmiyyətli bir hissəsi ictimai mülkiyyətə çevrilir, onun yaradıcılarına mükafat kommersiya əsasında həyata keçirilmir, simvolik ola bilər və ya ümumiyyətlə, pul dəyərində malik deyildir. Buna baxmayaraq, bu cür sahələrdə vəziyyəti başa düşmək üçün tələb və təklif anlayışlarından istifadə faydalı hesab edilməlidir. Təhsilə, yenidən hazırlanmaya, əlavə təhsilə, “ömürboyu təhsilə” ehtiyac bilik cəmiyyətində əsas insan ehtiyaclarından biridir.

Müasir təhsilin inkişafındakı ən mühüm tendensiya onun davamlılığıdır (ömür boyu təhsil), təkmilləşdirmə və müxtəlif kurslar (böyüklərin təhsili) vasitəsilə həyata keçirilir. Fasiləsiz təhsil sistemi təkcə peşəkar təkmilləşmə üçün deyil, həm də daha dolğun şəxsi inkişaf üçün imkanlar açır.

Davamlı təhsil insanın bütün həyatını əhatə edən və formal (məktəb, universitet və s.) və qeyri-rəsmi (əhəmiyyətli insanlar, maraq qrupları ilə ünsiyyət, sertifikatlaşdırmadan təhsil kursları və s.) təhsili əhatə edən təhsildir.

XXI əsrdə bilik cəmiyyət üçün xammaldan daha əhəmiyyətli olur. Bilik cəmiyyəti sosial inkişafın müasir mərhələsinin konsepsiyasıdır və burada bilik dominant dəyərə çevrilir. Müasir cəmiyyətdə ən vacib şey öyrənməyi öyrənmək, məlumat axınında naviqasiya etmək, faydalı məlumatları yararsız məlumatdan ayırmağa imkan verən tənqidi təfəkkürün inkişaf etdirilməsi, onu təhlil etməyi, izah etməyi və qiymətləndirməyi bacarmaqdır.

Əsas dəyərlər insanın həyatı boyu inkişaf edən intellekt, yaradıcılıq və sosial bacarıqlardır. Artıq bütün dünyada təhsil təkcə ənənəvi fənn bilik və bacarıqlarının formalaşdırılmasına deyil, həm də XXI əsrin səriştələrinin inkişafı üçün şərait yaradılmasına yönəlib. Bunlara tənqidi təfəkkür, yaradıcılıq, ünsiyyət və əməkdaşlıq daxildir, lakin bunlarla məhdudlaşmır.

Tənqidi təfəkkür məlumatı təhlil etmək, ifadələr, suallar, arqumentlər arasında əlaqə tapmaq, onların etibarlılığını qiymətləndirmək, məlumatdakı boşluqları müəyyən etmək, fərziyyələr formalaşdırmaq, müstəqil nəticələr çıxarmaq və onları müdafiə etmək, nəticələri yoxlamaq bacarığını əhatə edir.

Yaradıcılıq problemlərin həllinə yeni yanaşmalar təklif etmək, ideyalar yaratmaq, yenilikçi qərarlar qəbul etmək bacarığıdır, maraq və yaranan suallara müstəqil cavab axtarışını nəzərdə tutur.

Ünsiyyət düşüncə, hiss və faktları şifahi və yazılı şəkildə ifadə etmək, fikir və təkliflərinizi izah etmək, həmsöhbətinizlə danışıqlar aparmaq bacarığı deməkdir.

Əməkdaşlıq, digər insanlarla səmərəli qarşılıqlı əlaqə və müxtəlif komandalarda işləmək, ümumi məqsəd və ona nail olmaq yollarını müəyyənləşdirmək, rolları bölüşdürmək və nəticəni qiymətləndirmək bacarığı hesab olunur.

İnformasiya cəmiyyəti texnologiyanın nailiyyətlərinə əsaslanırsa, bilik cəmiyyətinin inkişafı daha geniş sosial, siyasi və etik parametrləri nəzərdə tutur. Bilik cəmiyyəti konsepsiyası çərçivəsində aşağıdakı prioritetlər müəyyən edilmişdir:

- informasiya cəmiyyətində formalaşmış rəqəmsal, koqnitiv və linqvistik uçurumla mübarizə məqsədilə mövcud biliklərin daha ədalətli qiymətləndirilməsi;

- biliyə bərabər çıxış məsələsinin həllində maraqlı tərəflərin daha geniş iştirakı;

- bilik siyasətinin fəaliyyətinin daha yaxşı inteqrasiyası.

İnformasiya cəmiyyətindən bilik cəmiyyətlərinə keçid o qədər də texnoloji deyil, yeni bir cəmiyyətə keçid kimi qiymətləndirilir.

Beləliklə, bilik cəmiyyətində konkret təhsil sahəsinə aid olmayan, lakin qeyri-standart problemlərin həllini və müxtəlif situasiyalarda ətrafdakı insanlarla səmərəli qarşılıqlı əlaqəni nəzərdə tutan xüsusi peşəkar bacarıqlara çevrilirlər.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Abbasov Ə.F. *Milli fenomenlərin dərkə və şərhində adekvat epistemolo-giya zərurəti. Müasir fəlsəfə, elm və mədəniyyət: postqeyri-klassik epistemolo-giya. Respublika konfransının materialları, 18 may 2011-ci il). Bakı- "Elm", 2011.c.275.*

2. Nəzərov M.H. *Təhsil fəlsəfəsi. (dərs vəsaiti). Bakı, 2022, 496 s*

3. Nəzərov M.H. *"Postsənaye cəmiyyəti" nəzəriyyəsi: Z.Bjezinski, E.Toffle-r, D.Bell. Uluslararası politika akademisi 22 aralık 2014 (Türkiyə)*

4. Бехманн Г. *Общество знания - краткий обзор теоретических поисков // Вопросы философии. 2010. № 2. С. 113-126.*

5. *Всемирный доклад ЮНЕСКО. К обществу знаний. ЮНЕСКО. 2005.*

6. Ракитов А.И. *Регулятивный мир: знание и общество, основанное на знаниях // Вопр.*

философии. - 2005. - №5. - С.84-85.

7. Хан А. В. Наука в информационном обществе [Текст] / А. В. Хан // На пути к обществам знаний. — СПб.: UNESCO, 2004. С. 22–26.

8. Drucker P. F. *The Age of Discontinuity. Guidelines to Our Changing Society* 1969, 420 p.

9. Machlup F. *The Production and Distribution of Knowledge in the United States* Princeton, NJ: Princeton University Press, 2008, 436 p.

10. <http://www.nir.ru/sj/sj/sj2-02stehr.html> Stehr N.

11. ru.wikipedia.org. Информационное общество

М.Н.Нəzərov

İnformasiya cəmiyyətindən bilik cəmiyyətinə keçid nəzəriyyəsi

XÜLASƏ

Məqalədə “bilik cəmiyyəti” adlanan müasir yüksək texnologiyalı cəmiyyətin inkişafının yeni mərhələsinə yaranan keçidin nəzəri və praktiki əsasları təhlil edilir.

“İnformasiya cəmiyyəti” və “bilik cəmiyyəti” anlayışlarının bir-birindən fərqləndirilməsi məsələsinə xüsusi diqqət yetirilir. Bu anlayışlar arasındakı əlaqəyə dair müxtəlif fikirlər verilir. Müvafiq olaraq cəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri kimi qəbul edilən “informasiya” və “bilik” anlayışlarının qeyri-ekvivalentliyinə əsaslanaraq, informasiya cəmiyyəti və bilik cəmiyyəti cəmiyyətin müxtəlif növləri kimi müəyyən edilir.

Açar sözlər: *cəmiyyət, informasiya cəmiyyəti, post-sənaye cəmiyyəti, bilik cəmiyyəti, biliyə əsaslanan cəmiyyət.*

Назаров М.Х.

Теория перехода от информационного общества к обществу знаний.

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются теоретические и практические основы перехода к новому этапу развития современного высокотехнологичного общества, получившему название «общество знаний».

Особое внимание уделено вопросу разграничения понятий «информационное общество» и «общество знаний». Высказываются различные точки зрения на соотношение этих понятий. Информационное общество и общество знаний определяются как разные типы общества, осно-

ванные на неэквивалентности понятий «информация» и «знание», которые рассматриваются как количественные и качественные показатели соответственно.

Ключевые слова: *общество, информационное общество, постиндустриальное общество, общество знаний, общество, основанное на знаниях.*

М.Н. Nazarov

Theory of transition from information society to knowledge society

SUMMARY

The article analyzes the theoretical and practical foundations of the transition to a new stage of the development of modern high-tech society, called "knowledge society".

Special attention is paid to the issue of distinguishing the concepts of "information society" and "knowledge society". Various views are given on the relationship between these concepts. Information society and knowledge society are defined as different types of society, based on the non-equivalence of the concepts of "information" and "knowledge", which are considered as quantitative and qualitative indicators, respectively.

Keywords: *society, information society, post-industrial society, knowledge society, knowledge-based society*